

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Ιστορία και Θεολογία των Εκκλησιαστικών Ύμνων

Ενότητα 12: Θέματα Θεολογίας των εκκλησιαστικών
ύμνων

Γεώργιος Φίλιας
Θεολογική Σχολή
Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας

Θέματα Θεολογίας των εκκλησιαστικών ύμνων

(Α) Η Χριστολογία της Ακολουθίας του
Ακαθίστου ύμνου

1. Η Χριστολογία του Μικρού Αποδείπνου (που προηγείται του Κανόνα)

- Διακηρύσσεται η Θεότητα του Χριστού.
- Εξαίρεται η σημασία της σωτηρίας δια του Χριστού.
- Τονίζεται η μετάνοια ως προϋπόθεση οικειοποίησης της έν Χριστώ σωτηρίας.
- Τονίζεται η φιλανθρωπία του Χριστού.

2. Η Χριστολογία του Κανόνα του Ακαθίστου ύμνου

- Προβάλλονται οι προτυπώσεις της Π.Δ. περί του Χριστού.
- Τονίζεται η ένωση της θεότητας και της ανθρωπότητας στον Χριστό.
- Εξαίρεται το γεγονός της σωτηρίας δια του Χριστού.
- Ο Χριστός αποκαλείται ως «Λόγος του Πατρός».

3. Η Χριστολογία των Οίκων του Ακαθίστου ύμνου

- Περιγράφονται τα θαυμαστά ιστορικά γεγονότα της επίγειας ζωής του Χριστού, από τον Ευαγγελισμό μέχρι την Υπαπαντή (Οίκοι Α-Μ).
- Αναπτύσσονται πτυχές της ορθόδοξης Χριστολογίας (Οίκοι Ν-Ω).

(B) Η Θεολογία των ύμνων της μελωδού Κασσιανής (εισαγωγικά)

1. Το υμνογραφικό έργο της Κασσιανής
 - Τροπάρια του τετραώδιου Κανόνα του Μ. Σαββάτου.
 - Αναπαύσιμος Κανόνας στην κοίμηση.
 - 23 Ιδιόμελα, 3 στιχηρά προσόμοια και 17 δοξαστικά.
 - Η αξία του υμνογραφικού της έργου εξαίρεται και από τον αγ. Θεόδωρο Στουδίτη.

(συνέχεια)

2. Οι πηγές του υμνογραφικού έργου της Κασσιανής
- Αγία Γραφή (Παλαιά και Καινή Διαθήκη)
 - Ιερά Παράδοση (συγγράμματα Πατέρων της Εκκλησίας/ δογματικοί Όροι Οικουμενικών Συνόδων/ Συναξάρια αγίων/ Απόκρυφα Ευαγγέλια).
 - Η προγενέστερη υμνογραφική παραγωγή των Σαββαϊτών και των Στουδιτών.

(συνέχεια)

3. Η θεολογική σκέψη της Κασσιανής

- Θέματα ορθόδοξης πίστης.
- Θέματα Χριστολογίας (με αφορμή την υπεράσπιση της προσκύνησης των εικόνων).
- Βασικές πτυχές της Χριστολογίας της: η Ενανθρώπηση του Θεού-Λόγου και το σωτηριολογικό έργο Του.

(Γ) Η δογματική θεολογία της Κασσιανής

1. Η διδασκαλία περί της Αγίας Τριάδος

- Τονίζει τον Ευαγγελισμό ως αποκάλυψη του Τριαδικού Θεού.
- Τονίζει την ισότητα και ομοουσιότητα των Προσώπων της Αγίας Τριάδος.
- Προβάλλει τη σωτηριολογική διάσταση στο έργο του Τριαδικού Θεού.

(συνέχεια)

2. Τα κοσμολογικά θέματα

- Περί των αγγέλων (περιγράφεται η φύση και οι ποικίλες πτυχές του έργου των αγγέλων).
- Περί του διαβόλου (αναλύεται το έργο του διαβόλου ως προσπάθεια απομάκρυνσης του ανθρώπου από το Θεό).
- Η δημιουργία του κόσμου (αναλύονται τα σχετικά με τη δημιουργία και συντήρηση του κόσμου από το Θεό).
- Περί του ανθρώπου: δημιουργία και προορισμός.

(συνέχεια)

3. Τα χριστολογικά θέματα

- Αναφορά στη Θεότητα του Χριστού.
- Αναφορά στην ανθρωπότητα του Χριστού.
- Η ένωση των δύο φύσεων στο Χριστό.
- Η σημασία της Ενανθρώπησης για τον κόσμο και τον άνθρωπο.
- Ανάλυση της σημασίας του Πάθους και της Ανάστασης του Χριστού.

(συνέχεια)

4. Η διδασκαλία περί της Θεοτόκου

- Αναφορά στην προσωπικότητα και αγιότητα της Θεοτόκου.
- Η ρόλος της Θεοτόκου στο μυστήριο της Ενανθρώπησης.
- Η αειπαρθενία της Θεοτόκου.
- Η Κοίμηση και η τιμή της Εκκλησίας.

(συνέχεια)

5. Εκκλησιολογικά θέματα

- Ο Χριστός ως Ιδρυτής της Εκκλησίας.
- Τα ιερά Μυστήρια της Εκκλησίας.
- Η έννοια της «στρατευομένης» και της «θριαμβεύουσας» Εκκλησίας.

(συνέχεια)

6. Εσχατολογικά θέματα

- Η Β΄ Παρουσία του Χριστού και η ανάσταση των νεκρών.
- Η κρίση του Θεού και τα κριτήριά της.
- Η αιώνια Βασιλεία και η αιώνια κόλαση.

(Δ) Η ηθική θεολογία της Κασσιανής

1. Η εν Χριστώ σωτηρία του ανθρώπου
 - Ο Χριστός ως αναμορφωτής του πεπτωκότος ανθρώπου.
 - Η Χάρις του Θεού και ο αγώνας του πιστού.
 - Η μετάνοια ως πορεία και εμπειρία της εν Χριστώ ζωής.

(συνέχεια)

2. Τα ατομικά καθήκοντα του πιστού.

- Τα καθήκοντα προς το Θεό.
- Τα καθήκοντα προς τον εαυτό του.

3. Τα κοινωνικά καθήκοντα

- Αγαμία, γάμος και οικογένεια.
- Καθήκοντα προς τον πλησίον

(Γ) Βίωση του Πάθους και της Ανάστασης κατά την υμνογραφία της Μ. Εβδομάδας.

1. Η βίωση του Πάθους

- Το θέμα της μίμησης (από τον πιστό) τοῦ Πάθους του Χριστού.
- Αναφορά στον τρόπο απόκτησης των αρετών.
- Προβολή της σημασίας τήρησης των εντολών.
- Η σημασία της προσευχής στη βίωση του Πάθους.

(συνέχεια)

2. Η βίωση της Ανάστασης

- Βίωση της Ανάστασης μέσω του Πάθους.
- Η σημασία της κάθαρσης σώματος και ψυχής.
- Τα ευεργετικά αποτελέσματα από τη συμμετοχή στα Μυστήρια (Μετάνοια, Θ. Ευχαριστία).

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Γεώργιος Φίλιας 2015. Γεώργιος Φίλιας. «Ιστορία και Θεολογία των Εκκλησιαστικών Ύμνων». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/SOCTHEOL104/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

